

DASKOR

ar gelaouenn

www.daskor.org

n° 1 – mae ha mezheven 2015

Jakez Riou, Auguste Brizeux, Narcisse Quellien, Victor Ségalen, Alexandre Lédan, Anatole Le Braz, Erwan Berthou, Paul Féval, Toussaint Le Garrec, Jean Meschinot, Joseph-Marie Le Bayon, Pierre Le Baud, Yann-Ber Calloc'h, Max Jacob, Prosper Proux, Claude Le Prat, Noël du Fail, Jean an Archer, Tristan Corbière, Jean-Marie Le Joubioux, Alain-René Lesage, Auguste Bocher, François-René de Chateaubriand, Uurdisten, Albert Le Grand, Robert-Félicité de Lamennais, Jean Cadiou, Charles Le Goffic, Pierre Pronost, Auguste de Villiers de l'Isle-Adam, Yvon Crocq,

Julien Guillaume Marie Louis	<i>ger-ha-ger</i> <i>mot-à-mot</i>	Narcisse Quellien <i>ar Mor-verc'h</i> la Morriganne	<i>pajenn</i> 2	dir, ne, all, ne,
François Jean Emile Pierre	<i>ger-ha-ger</i> <i>mot-à-mot</i>	Jakez Riou <i>Gorsedd Digor</i> le Celtisme	<i>pajenn</i> 4	ay, uc, ilt, ad,
François Marie Tanguy Charles	<i>danvez diaoz</i> <i>matière brute</i>	Claude Le Prat <i>Chomit er gêr !</i> l'Émigration	<i>pajenn</i> 6	ay, an, en,
Jean- Théo Alexa	<i>ur yezh all</i> <i>une autre langue</i>	Victor Ségalen <i>Stèles</i> l'Orientalisme	<i>pajenn</i> 8	ou, ry, 'el, on,

Bertrand d'Argentré, Gabriel Milin, Guy Jarnoüen de Villartay, Guy Alexis Lobineau, Jean-Marie Perrot, Gabriel de Bois-Hus, François Luzel, Clément, Philomène Cadoret, Emile Souvestre, Jean-François Le Gonidec, Joseph Loth, Jean-Pierre Le Scour, Pierre-Hyacinthe Morice Théodore Hersart de la Villemarqué

ger-ha-ger

AR MOR-VERC'H LA MORRIGANE

Narcisse Quellien
1848-1902

Merc'hed Landreger zo ken koant,
'Vel melezourioù en arc'hant.

Hini 'velkent 'reas al lezenn
Evel unan 'oa stoubennenn,

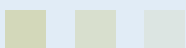
Ul lagad lemm, un dornig fresk,
Ur c'horfig mistr evel ar pesk.

E ribl ar mor oa he zi plouz,
'Lec'h 'vije 'wechoù ur gwall drouz,

Ha na den na loen koulskoude,
Hag an nor digor en ti-se.

Nemet gant un darn 've lâret
Ar stoubennenn oe diskennet

Evel ur mor-verc'h er mor glas
Da c'hoari gant ar pesked bras.

An amzer neuze oa garv ;
Gant ar Re-C'hlas an ilizoù.

merc'h, -ed : la fille | koant : joli
melezour, -ioù : miroir | arc'hant : argent

| hini... 'reas : aucun(e)... (ne) fit

(e)velkent : tout de même | lezenn, -où : loi
'oa : hag a oa | stoubennenn : femme légère

lemm : acéré | dornig : petite main | fresk : frais
korfig : petit corps | mistr : gracieux

| pesk, -ed : le poisson

ribl : bord | plouz : paille > ti plouz : chaumière
'wechoù pe a-wechoù : parfois | trouz : bruit

| koulskoude : cependant

den, pl. tud : homme | loen, -ed : bête

dor > an nor : (la) porte | digor : ouvert(e)

nemet : si ce n'est que | un darn : quelques-uns
diskenn : descendre

mor-verc'h : morrigane | glas : bleu ou vert
c'hoari : jouer | bras : grand

amzer : temps | neuze : alors | garv : rude
ar Re-C'hlas : les Bleus | iliz, -ioù : l'église

Nes an ti plouz d'an abardaez
'Gweljent unan bennak an'e.

'Dalek ma stoke d'an treuzoù,
'Kleve ar c'hlaz o vont en-dro,

(War al lestr o koll 'kreiz ar groz
'Klev pep hini kloc'h e barroz) ;

Ma lakae un troad en ti plouz,
Ar c'hlaz 'kleve gant ar mordrouz

En iliz Priel, dreist al lenn...
Holl o zagas ar stoubennenn.

Tri-c'hant ha pemp ha tri-ugent
'N ur bloaz 'tremenjont 'tre he zent.

Dispennet an ti plouz, 'lârer
Ur viñs zo bet ka't er voger

Hag a gase dindan ar mor :
Ur wech e-barzh, n'oa nep digor.

Ha merc'hed Treger 'deus brud fall,
Lakaet 'michañs gant tud Bro-Chall.

nes : proche (de) | abardaez, -ioù : soir

gwelout : voir | an'e = anezhe

| (a)-dalek : depuis (que)

stekiñ, stok- : toucher | treuz, -ioù : pas de porte

glaz : le glas | mont en dro : revenir

lestr, pl. listri : le vaisseau | kros : grondement

kloc'h : cloche | parroz : paroisse

lakaat un troad : mettre le pied

mordrouz : bruissement

lenn : lac, *ici* estuaire

tagañ : étouffer

365 = un tous les soirs...

bloaz : an | tremen : passer | dant, pl. dent : dent

dispenn : démonter | lârer = lavarer

biñs : escalier à vis | ka't = kavet | moger : mur

kas : mener

gwech : fois | e-barzh : dedans | nep : aucun(e)

| digor : ouverture

brud : rumeur > brud fall : mauvaise réputation

(e)michañs : sans doute | Bro-C'hall : France

Jakez Riou
1899-1937

AR BARZH-DIOUGANER *o lenn*

Itronezed, dimezelled, aotrounez, kenvroiz ker,
Div pe deir gomz seulamant,
Ar c'horn-boud en deus boudet. Boudet en deus evit
gervel ar Vretoned d'ar Gorsedd santel. Klevet eo bet
e vouezh en Argoad hag en Armor ; hag eus pep kanton,
eus pep parrezig, eus pep kêr, eus ar menezioù, eus an
traoniennoù, a-dost hag a-bell, war droad ha war velo,
dre dommder ha poucher, dre duchennoù start ha
diskennoù dañjerus, dre an hentoù ledan hag ar ribou-
loù strizh ; an holl Vretoned, bras ha bihan, yaouank
ha kozh, paotred gant o dousig koant, merc'hed gant
o muiañ-karet, ur bod-brug war boulouzenn an tog,
ha war berlez ar bruched ur boked-lann alaouret, en
ur selaou kanañ eostiged ar garantez ; ar re gamm, ar
re gofek, ar re dreut, ar re a zoug bragez hag ar re a
zoug brozh, a zo deredet, a-vandennadoù, d'ar Gor-
sedd-Digor, gant joa. – *Stlakadeg daouarn ; ar barzh-
diouganer a gendalc'h, imor ennañ.* – Hag hon tadoù-
kozh, o klevout rodoù ar gweturioù o strakal war vein
an hentoù, hon tadoù kozh, a lavaran deoc'h, o deus
goulennet an eil digant egile : hag a-nevez war c'horre ?
Ha gwelet o deus, just neuze, en o bez teñval, luc'he-
denn dir kleze Arzhur, gwisket gantañ e armur lugernus,
ha klevet klemmgan dudius telenn Verzhin, deuet d'o
dihunañ. O daou o deus yudet dezho : War sav !

(...) A ! hag a-nevez war c'horre ? va breudeur ger.

Abafet e choman abaoe un abadenn. Un darvoud
epouvañtabl a zo tost, hag ar bobl a-bezh, den ne ra
seurt evit ampech ar maleur-se da gouezhañ a-bik war

barzh, -ed : barde | diougan : prédire (oracle)

itronezed : Mmes | dimezelled : Milles

aotrounez : Mrs | kenvroiz : compatriotes

komz, -ioù : mot (parole)

korn-boud : cor | boudal : sonner du cor

gervel, galv- : appeler | klevout : entendre

mouezh : voix | kanton : canton

parrez(ig) : paroisse | menez, -ioù : montagne

traoñ(ienn) : vallée | a-dost : de près | a-bell : de loin

tommder : chaleur | tuchenn : tertre | start : ferme

diskenn : descente | hent : chemin | ledan : large

riboul : conduit | strizh : étroit | bihan : petit

paotr, ed : gars | dousig : douce | boulouz : velours

bod : touffe | brug : bruyère | tog : chapeau

perlez : perle | bruched : poitrine | alaouret : doré

eostig, ed : rossignol | kamm : boiteux

kofek : ventru | treut : maigre | bragez : culotte

brozh : jupe | deredek : accourir | bandenn : bande

stlakadeg daouarn : applaudissements

kenderc'hel, -dalc'h : continuer | imor : humeur

rod : roue | gwetur : voiture | strakal : gronder

maen, pl. mein : pierre

goulenn digant : demander à | gorre : surface

bez : tombe | teñval : sombre | luc'hedenn : éclair

dir : acier | kleze : épée | gwiskañ : vêtir

klemmgan : plainte | dudius : agréable

dihunañ : réveiller | yudal : hurler | telenn : harpe

breur, breudeur : frère

abafiñ : déconcerter | abadenn : un moment

tost : proche | a-bezh : entier | darvoud : incident

seurt : rien | kouezhañ : tomber | a-bik : à pic

he fenn. Selaou a ra sotonioù abostoled maboul a zired a-builh, a-bell, da abuziñ anezhi gant abuzetez, da vouzarañ anezhi, a-berzh an diaoul, gant ur brezhoneg abominabl. Sklêr eo ho tever breton, sklêr-oc'h eget sklêrijenn an deiz pa vez an deiz ar sklêrañ : labourat start a zo ret. Setu perak en em gavomp reuniset hiriv war al lannenn vras, dindan ar wezenn-derv gozh.

Lavaret eo bet deoc'h, meur a wech, eo ar Brezhoneg hag ar Feiz, breur ha c'hoar e Breizh. Ar Feiz ne varvo ket ; he breur ne raio ket kennebeut. Hogen, pell zo e vije bet riñset panevet ar varzhed – tout an dud a oar an dra-se. Ha barzhed a zo bet ha barzhed a vezo keit ha ma tiwano gwez-derv en hor c'hoadoù, brug war hor menezioù, brulu er waremm, lann alaouret el lannenn, laboused er c'harzh, Bretoned e Breizh-Izel ha mor bras en-dro dezhi. Ne varvo ket ar brezhoneg. Met, avañset kaer d'ar brezhoneg chom bev, ha bevañ kantvedoù, evel ar sedrez hag an olived, ma vez mac'hagnet, tennet outañ e vouedenn, dizeriet war e dreid, treutaet evel an Ankoù, hag ur spont da welout ? Ar c'hlañvour kondaonet d'ar marv eo koulz dezhañ mervel. Tristoc'h, eget mervel, euzhusoc'h, mezhusoc'h, spontusoc'h, glac'harusoc'h, strafuifilhusoc'h doare, va breudeur ger !... Evit dont a-benn eus relijion ar baganed, ar sent – tud fin ma zo bet – a gemeras an temploù, hag ar bobl a gontinuas da adoriñ an Aotrou Doue el lec'h ma veze adoret an Diaoul. Evit bezañ sklêroc'h, kemeromp ur barabolenn : ar brezhoneg a vezo... a zo ur wezenn-derv, skourret mat hiriv ha diskourret warc'hoazh vintin. Aze emañ sklêr ha fraezh e div pe deir gomz. Hogen, goude bezañ bet diskourret, ur ouenn all a vezo grefet war va gwezenn, hag e-lec'h dougen per...

UR C'HOUER

Per ?... en ur wezenn-derv... ?

UR BARZH

Ya... Des poires.

sotoni, -où : sottise | abostol, -ed : apôtre
dired : courir en sens inverse | a-builh : intensém^t
bouzarañ : assourdir | a-berzh : de la part de
dever : devoir
sklêrijenn : clarté | sklêr : clair
labourat : travailler | ret : nécessaire
hiriv : aujourd'hui | lann(enn) : lande
| gwezenn-derv : chène

meur a wech : bien des fois
feiz : foi | c'hoar : sœur | mervel : mourir
kennebeut : non plus | hogen : mais | pell : loin
panevet : n'était-ce | tout an dud : tout le monde
keit ha : tant que
diwan : germer | koad : bois
brulu : digitales | gwaremm : friche
labous, -ed : oiseau | garzh, pl. girzhier : haie
en-dro (da) : autour (de)
chom : rester | bev : vivant | bevañ : vivre
kantved, -où : siècle | sedr(ez) : cèdre
mac'hagnañ : estropier | tenniñ : (sous)tirer
spont : terreur | boued : pitance | dizeriañ : dépérir
klañvour : malade | eo koulz dezhañ : autant
euzhus : atroce | mezhus : honteux
glac'harus : douloureux | strafuifilhus : troublant
doare : façon | dont a-benn : venir à bout
pagan, -ed : païen | sent : saints | kemerout : prendre

Doue : Dieu | Diaoul : Diable
parabol(enn) : parabole
skourr : branche > skourret : branchu
warc'hoazh vintin : demain matin
goude bezañ bet : après avoir été | fraezh : distinct
gouenn : race, espèce | grefiñ : greffer
dougen : porter | per : poire

kouer : paysan

CHOMIT ER GÊR ! L'ÉMIGRATION

Claude Le Prat 1875-1926

KATELLIG A DEU C'HOANT DEZHI DA VONT DA BARIZ

Setu penaos e tremene deizioù Katellig Kerheol.

Deuet oa en oad da zimeziñ, hel lavaret am eus, hag an tad a lavare ennañ e-unan : « Emaon o vont war an oad ; dizale marteze e teuy ar c'hleñved pe poanioù an izili skuizh gant al labour. A drugarez Doue emañ Katellig aze hag a gavo ur paotr diouzh he doare da labourat va douaroù pa n'hellin mui hen ober !... »

Katellig avat n'oa morse anv ebet ganti eus an dra-se. Petra 'soñje ? ... Petra yoa en he fenn ? ... Ne zaleot ket da c'houzout.

Un devezh e teuas paotr al lizhiri da zigas ur paper d'ar plac'h yaouank. Katellig n'oa ket kustum da gaout lizhiri digant den, ha setu perak e oe un tammig nec'het o regiñ ar golo.

Setu amañ petra a yoa war al lizher-se :

Katellig, va mignonez ker,

C'hwec'h miz a zo abaoe m'emaon e Pariz, ha kredapl eo ec'h eus ankounac'het ar vignonez vihan a veze ganez gwechall o tiwall ar saout e traonienn Prad Kelve. Me koulskoude am bez soñj ac'hanout alies, alies.

Gwechall, p'edomp hon-div o redek ar pardonioù, e komzemp eus meur a dra. Un deiz, e Santez Anna, fresk eo em spered evel pa vije bet dec'h diwezhañ, e liviris dit : « O na me a garfe mont da Bariz da chom ! Eno ez eus traoù kaer, ha nag a blijadur a dle kaout an dud eno ! » Setu me e Pariz ! Hag e lavaran dit ez en em blijan kenañ. Plac'h 'on en un tiegezh tudchentil eus ar re wellañ. Plijadur am eus ; amañ ne deuer ket da inouiñ ! Gounit brav a ran ivez.

Paourkaezh Katellig ! Ma welfes penaos emañ an traoù ganeomp-ni dre amañ ! Ma welfes peseurt kemm a zo etre hor buhez ha da hini !... Sell, truez am eus ouzhit !!!... Ur plac'h koant eveldout chom da duriat an douar !!!... Gant ar yec'hed az peus, mintouelle ! e c'hellfes ober kaeroc'h !

Ni a zo dre amañ un toullad Bretoned ha Bretonezed kustum d'en em welet ur wech an amzer ...

Ma teufe c'hoant dit da zont d'hor c'haout d'ar gêr vras, hep mar ebet e vezo kavet ur « plas » dit, ha n'eo ket unan zoken, met kant !... Ne pefe ket a geuz, hen touiñ a ran dit.

Gra da soñj eta, ha skriv din.

Kenavo, mignonez ker. Kred ac'hanon bepred.

Da wellañ kenvroadez,

Gwenola 'r Floc'h

Katellig a chomas mantret.

« Mont da Bariz ! Mont da Bariz ! emezi outi hec'h-unan, petra 'c'hoarvez gant hounnezh ? Daoust ha kollet e vefe he fenn ganti ?... Ha penaos e kav da hounnezh e c'hellin-me dilezel va zad, va mamm, evit mont du-se, bremañ pa n'o deus nemedon da reiñ skor dezho ?... Nann, nann, an dever da gentañ !!! »

Betek an noz avat e chomas al lizher war he spered, hag en noz-se ne gouskas ket ur berad, me 'laka. Tri devezh goude end-eeun ne lavare mui : « Daoust ha kollet e vefe he fenn ganti ?... »

Pet gwech e lennas al lizher ? N'eus den a gement a oufe hel lavaret deomp. Ha bep tro e kolle he bolontez un tammig eus he nerzh. A-nebeudoù oa deuet da lavaret kement-mañ outi hec'h-unan :

« Mont da Bariz n'eo ket un dra zivalav, 'michañs ! peogwir e lavar Gwenola eo eurus, he deus plijadur hag e c'hounit arc'hant bras... Ha me ivez a c'hellfe bezañ eurus, kaout un tammig plijadur ha gounit arc'hant din ha da'm zud !... Goude-se me a zimezo... »

« Gounit arc'hant din ha da'm zud ! » setu aze ur gavadenn vrav graet gant Katellig ! Bremañ e c'hell bale... da zisplegañ he c'hudenn d'he zad ha d'he mamm ! Evit sur e roint o asant diouzhtu, pe ez int diskiant !!!... »

en ur yezh all

Victor Ségalen
1878-1919

STÈLES

AUX DIX-MILLE ANNÉES

Ces barbares, écartant le bois, et la brique et
la terre, bâtissent dans le roc afin de bâtir
éternel !

Ils vénèrent des tombeaux dont la gloire est
d'exister encore ; des ponts renommés
d'être vieux et des temples de pierre trop
dure dont pas une assise ne joue.

Ils vantent que leur ciment durcit avec les
soleils ; les lunes meurent en polissant
leurs dalles ; rien ne disjoint la durée
dont ils s'affublent ces ignorants, ces
barbares !

O

Vous ! fils de Han, dont la sagesse atteint
dix-mille années et dix-mille dix-milliers
d'années, gardez-vous de cette méprise.

Rien d'immobile n'échappe aux dents affamées
des âges. La durée n'est point le sort du
solide. L'immuable n'habite pas vos murs,
mais en vous, hommes lents, hommes
continuels.

Si le temps ne s'attaque à l'œuvre, c'est l'ou-
vrier qu'il mord. Qu'on le rassasie : ces
troncs pleins de sève, ces couleurs vi-
vantes, ces ors que la pluie lave et que
le soleil éteint.

Fondez sur le sable. Mouillez copieusement
votre argile. Montez les bois pour le sacri-
fice : bientôt le sable cédera, l'argile gon-
flera, le double toit criblera le sol de ses
écailles :

Toute l'offrande est agréée !

O

Or, si vous devez subir la pierre insolente
et le bronze orgueilleux, que la pierre
et que le bronze subissent les contours
du bois périssable et simulent son effort
caduc :

Point de révolte : honorons les âges dans leurs
chutes successives et le temps dans sa
voracité.

PETRA REOMP-NI ?
QUE FAISONS-NOUS ?
PIV OMP-NI ?
QUI SOMMES-NOUS ?
HA C'HWI ?
ET VOUS ?

Ar Gevredigezh Daskor (l'Association Daskor) a zo bet savet evit lakaat war wel ma'z al lennegezh vrezhonek a dalv kement hag ar re all, daoust ma n'eo ket (c'hoazh) ken brudet ha meur a hini. Skignañ a ra an oberennoù digoust ha klask a ra da embann anezho dre bep hent !

L'Association Daskor (ar Gevredigezh Daskor) a été créée pour faire prendre conscience que la littérature bretonne est aussi riche que les autres, même si elle n'est pas (encore) aussi connue que beaucoup d'entre elles.

Elle diffuse les œuvres gratuitement, et elle cherche à les publier par tous les moyens !

Deuit war hol lec'hienn www.daskor.org, ha ne chomit ket etre daou soñj : lakait buan hoc'h anv en hor roll skignañ ! Kaout a reoc'h digoust an niverennoù a zeu !

Dre ar web e c'hellit ivez dont e darempred ganeomp. Kasit ur postel da contact@daskor.org evit ober ur c'hinnig da skouer.

Retrouvez-nous sur notre site www.daskor.org, et n'hésitez pas à vous inscrire sur notre liste de diffusion pour recevoir gratuitement tous les prochains numéros !

Vous pouvez également nous contacter à l'adresse suivante : contact@daskor.org pour toute suggestion.

Embanner : l'Association Daskor (ar Gevredigezh Daskor).

Dileuridi lezennel : Sébastien Marineau ha Florent Grouin.

Pep gwir miret strizh. Gallout a rit eilañ ha skignañ an niverennoù dre bostel, gant ma ne vez ket daskemmet.

Empennañ ha sevenidigezh : Sébastien Marineau

Edition : Association Daskor (Kevredigezh Daskor).

Représentants légaux : Sébastien Marineau et Florent Grouin.

Tous droits réservés. La copie et la diffusion de ce numéro par voie électronique est libre, à condition que cela soit à des fins non commerciales et que ce numéro ne soit pas modifié.

Conception et réalisation : Sébastien Marineau